

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд на тема:

"Емпатията в мултилингвистична образователна среда за развитие на познавателна култура в детството"

за присъждане на образователната и научна степен "доктор",

в област на висше образование: **1. Педагогически науки,**

професионално направление: **1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика)**

С автор: Дарина Наполеонова Баева-Гарсия

Научен ръководител: доц. д-р Розалина Енгелс

Биографични данни за докторанта

Дарина Наполеонова Баева-Гарсия е родена през 1983 г. Завършва средното си образование в 32 СОУ „Св. Климент Охридски“ с изучаване на английски и руски език. През 2002 г. придобива бакалавърска степен по топлотехника към Технически университет – София. В периода 2007 – 2008 г. реализира две специализации в Германия и в Испания. През 2008 година завършва магистърска програма по Начална и предучилищна педагогика във Факултета по предучилищна и начална училищна педагогика (ФНПП) на Софийския университет. В периода 2016 – 2017 година придобива професионална квалификация – учител по ранно чуждоезиково обучение, английски език към ФНПП. През 2015 година започва своята подготовка като редовен докторант към катедра „Предучилищна и медийна педагогика“ при Факултета по начална и предучилищна педагогика на СУ „Св. Климент Охридски“.

Трудовият ѝ стаж от 2006 година до сега включва доброволческа дейност, участия в проекти, извънкласна дейност с обучения на деца от 3 до 15 годишна възраст по английски език. Широкият спектър от дейности и ангажименти, голяма част от тях, свързани с деца и приобщаването им към средата, говори за постепенно и целенасочено осъзнаване на необходимостта от разработването на настоящата проблематика под формата на научно изследване, като продължение на практическите ѝ дейности.

Езиковата подготовка на кандидатката за доктор е много добра – английски, испански и руски език, което ѝ дава възможност да обследва дисертационния проблем не само в национален, но и в глобален план. Видно е от цитираната

литература в текста и използваният инструментариум, че познава добре световните научни тенденции в областта на изследване на емпатийното отношение върху познавателната активност на децата, както и по отношение на спецификите на мултилингвистичната среда.

Данни за дисертацията, актуалност и значимост на проблематиката

Дисертационният труд на Дарина Баева - Гарсия съдържа сериозни научни и научноприложни резултати, които са оригинален принос в науката и показват, че докторантката има широки и задълбочени теоретични познания в областта на педагогиката, специалната педагогика, приобщаващото образование и социалната педагогика и по-конкретно по отношение на емпатийното влияние в мултилингвистична среда върху познавателна култура на децата в предучилищна и начална училищна възраст.

Научният проблем, на който е посветено дисертационното изследване, е новаторски в областта на педагогиката и социалната педагогика. Влиянието на емпатията, на емпатийното отношение на учителите, родителите и на всички, с които децата имат контакт, върху познавателното им развитие, върху социализацията им и погледнато в по-глобален план – върху техния личностен и житейски успех - е необходим аспект на съблюдаване при съвременното образование.

Актуалността на дисертационната проблематика е безспорна, тъй като социалните процеси в обществото днес много често водят до редица неефективни поведенчески модели при децата, до неблагоприятия в семействата и неадекватни модели на родителско отношение. Влизайки в детска градина и училище ситуацията по интегрирането и приобщаването се усложнява в случаите, при които обучението е на език, който е различен от майчиния за тях и в този смисъл емпатичното отношение на педагогическите специалисти, наред с професионалните им компетенции, ще бъдат ефективен способ за подпомагане на адаптацията, социализацията и познавателното развитие на децата в мултилингвистична среда.

Необходимостта от научно изследване на тази проблематика се свързва с навлизането на емпатийния подход от социалната практика в образователната сфера и с новата образователна парадигма, свързана с приобщаването на децата от социално уязвими групи към детските градини и общообразователните училища. В този смисъл адмиравам избора на научна тема и поле на изследване от докторантката.

Формални и съдържателни параметри на дисертационния труд

Дисертацията е в обем 242 стандартни страници - основен текст и използвана литература. Приложенията са в рамките на 15 страници, които са неразделна част от дисертацията и включват 4 диагностични теста за проучване на емпатията. Използваната литература е в обем от 219 източника, от които 131 на латиница, както такива и на руски език, като всички те отразяват значими и фундаментални публикации за научната област и практиката в сферата на проучваната проблематика.

Авторефератът е в обем от 49 страници. Изготвен е структурно в съответствие с изискванията и обективно отразява съдържанието на дисертационния труд.

В увода е обоснована и аргументирана научната и практико-приложната значимост на дисертационния труд по посока необходимостта от адекватно стимулиране на емоционално-познавателната ориентация на детето чрез емпатийни подходи за реализиране на личните ценности при избор на мотиви, цели и начини на поведение, реализирани в педагогическо взаимодействие за разгръщане на личната неповторимост на децата.

Още на този етап от представянето на дисертационната проблематика – в увода, си проличава интелигентния подход към проблема от страна на дисертантката, визията за неговото успешно проучване и технологично апробиране и проследяване на резултатите.

Успешно е представена концепцията за подобряване на педагогическата работа чрез оказването на социална подкрепа на децата чрез социално значими контакти с педагогическите и непедагогическите специалисти в детските градини и училищата и с родителите под формата на целенасочена методика за емпатично отношение в процеса на педагогическо взаимодействие. Проблемът има още една детерминанта на усложненост – проследяване на ефективността на емпатийно ориентираната методология и програмна система в мултилингвистична среда.

Научно-категориалният апарат е формулиран прецизно. Използвани са надеждни методи за проверка на хипотезата, заложена в основата на теоретико-емпиричното изследване. Демонстрирана е яснота по отношение на очакваните резултати, което доказва осъзната цел, прогностичен хоризонт при изследователския процес и добра академична подготовка при определянето на целите, избора на инструментариум за изследването и неговото провеждане. На базата на теоретични концептуални постановки на наши и чужди автори са направени сполучливи

собствени анализи и обобщения, което говори за добра култура на научен подбор, анализ и синтез на информацията.

Първа глава е посветена на теоретично-обзорен анализ на познавателната култура и познавателната компетентност, на модели за формиране на познавателна култура, на теории за същността и значението на емпатията в съвременните стратегии за ефективно възпитание и обучение, на проблемите на образованието в условията на множественост на културите и езиците. На базата на сравнителен анализ на научни концепции в световен и национален план е обоснован конструктът „емпатийно-ориентирано поведение“. Представен е сполучлив теоретично-концептуален анализ на влиянието на емпатийното отношение в педагогическа среда при множественост на езиците и културите за познавателната компетентност на децата.

Във втора глава се представя научния апарат, организацията и методиката на изследването за влияние на емпатията в мултилингвистична среда за познавателна култура в детството. Направен е сполучлив анализ на елементите на образователната емпатийно-ориентирана стратегия, на мултиплицирането на емпатийно-ориентираната методология за педагогическо взаимодействие в други образователни институции.

Трета глава е свързана с резултатите от емпиричното изследване на емпатията в образователна мултилингвистична среда и анализ на данните за влиянието ѝ върху познавателната култура в детството. Представен е сполучлив анализ на резултатите от проучването на учители, родители, ученици за установяване промяна на нагласи, приоритети, визия за образованието в следствие на прилагането на авторския модел за емпатийно-познавателно поведение.

В заключението на труда са включени изводите и обобщенията от изследването, убедително доказани със задълбочените и аргументирани резултати от ефективната изследователска работа чрез методиката и анализите в емпиричното изследване.

Приносните моменти, формулирани от авторката на изследването, са реално постигнати.

Като особен приносен момент отбелязвам изградения авторски емпатийно-ориентиран образователен модел в мултилингвистична образователна среда за подпомагане на познавателно развитие в детството.

С приносен характер са резултатите от апробирането на модела - освен констатираната му приложимост във всяко населено място, където съществува ситуация на мултилингвизъм при закрыта детската градина, е установено, че той е

подходящ и за всички населени места, в които съжителстват хора с различно вероизповедание и принадлежат към различни етнически общности.

Друг аспект е обосноваването чрез реализирането на емпатийно-ориентирания модел възможност за индивидуално образователно развитие на детето в рамките на институционалната среда, както и за придобиване на опит в реални житейски ситуации в условията на социално взаимодействие с различни педагогически и непедагогически субекти, с крайна цел постигането на устойчивост в образователното развитие.

Целенасочената квалификационна дейност с учителите в посока реализирането на емпатийно отношение и подход и обучението на родителите в тази посока е осъзната необходимост от практиката и доказана потребност, видно от резултатите от изследването. Конструиранието и реализирането на такива модулни обучения е принос по отношение на подкрепата и съпровождането на детето от страна на педагогическите специалисти със съдействието на родителите, независимо дали се обучава в монолингвистична или мултилингвистична образователна среда.

От гледна точка на социалнопедагогическата теория и практика е от изключителна важност резултата от емпиричното изследване, че познавателните дефицити на индивида не са следствие от липса на социални умения, а са свързани с липсата на ефективност в надеждното използване на вече придобити социални умения и че чрез емпатийно-ориентирания подход на педагогическите специалисти и родителите ще се преодоляват тези дефицити по посока здрава и успешна личност. Това може да бъде една нова посока на взаимодействие на социалните педагози с учителите и възпитателите, базирайки се на доказаната връзка между емпатията на възрастните и когнитивното развитие на децата.

Публикации по тематиката на дисертационния труд

Публикациите на докторант Дарина Баева - Гарсия са 8 на брой, като 3 от разработките са представени в България на докторантски научни сесии в Софийския университет и са публикувани в сборници, а 5 са в чуждестранни издания - 2 от които са в съавторство. Това е много добра презентация на постиженията на докторантката по пътя на изследователската ѝ работа и широко популяризиране сред научната общност на тезите и концепциите, по които работи.

Заключение. С убеденост подкрепям дисертационният труд *„Емпатията в мултилингвистична образователна среда за развитие на познавателна култура в детството“*. Той представлява завършено научно изследване със сериозни научни качества, отговарящи на изискванията в Закона за развитие на академичния състав в

Р. България, Правилника за неговото приложение и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“. Проведеното цялостно теоретико-приложно изследване на влиянието на емпатийно-ориентираното поведение на учители, родители и деца от предучилищна възраст в мултилингвистична образователна среда за повишаване на степента на познавателната култура на децата и овладяване на официалния език, като надграждаща част от образованието в масовата практика, е не само пример за добра практика, но е и изключително необходим способ за реализирането на личностно-ориентирано обучение не само в мултилингвистична среда, а изобщо.

Въз основа на приведените по-горе аргументи, научните приноси и постижения на докторантката и оригиналния авторски продукт, давам положителната си оценка за присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на Дарина Наполеонова Баева-Гарсия в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика).

01.10.2018 г.

Проф. д-р Розалия Кузманова – Карталова
ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“